

Begrepsmodeller og informasjonsmodeller

Faglig arena for informasjonsforvaltning: Terminologiforum

27. Februar 2020

Hans Fredrik Berg, Arkivverket

Eksempler fra Digitalarkivet

- aktør: bidragsyter til Digitalarkivet
 - Dette kan være en presisering av Skatteetatens aktør i felles begrepskatalog, «en bestemt type bruker av systemet (mennesker eller andre informasjonssystemer) som spiller en eller annen rolle overfor systemet»
 - <https://www.digitalarkivet.no/actors/>
- type aktør:
 - person: privat person som deltar i kvalitetssikring av publisert materiale
 - gruppe: gruppe av private personer
 - arkivdepot: depotinstitusjon som publiserer sine kilder på Digitalarkivet
 - organisasjon: institusjon som deltar i forbedring og publisering av data på Digitalarkivet

Eksempler fra Digitalarkivet

- bosted: type element i liste som viser sted hvor personene bodde. Det kan være et bosted på land eller i byen, det kan være delt i flere underordnede objekter (f. eks. leiligheter)
- Få ville være enig i at begrepet bosted defineres som en type element i en liste. Det er vel snarere et sted noen bor.
- <https://www.digitalarkivet.no/census/urban-residence/gf01036392101443>
- Websiden viser hvordan bosted er en type element i en liste over bosteder i tellingskretsen. Det gir full mening for utviklerne, og er unektelig et begrep, men er termen egnet?

Eksempler fra Digitalarkivet

- kilde: enhet av publisering på Digitalarkivet
 - Er dette en rimelig definisjon. Ser mer ut som en del av en informasjonsmodell
- innhold: overordnet begrep for informasjon som kan publiseres under en kilde
- type innhold: digitaliserte bilder, lister (transkriberinger), lyd, video
 - er knyttet til kilde
- lyd: type av innhold som kan være knyttet til en kilde.
 - SNL skriver at lyd er trykkvariasjoner (bølger) i luften
 - Digitalarkivets definisjon gir mening i en informasjonsmodell

Eksempler fra Digitalarkivet

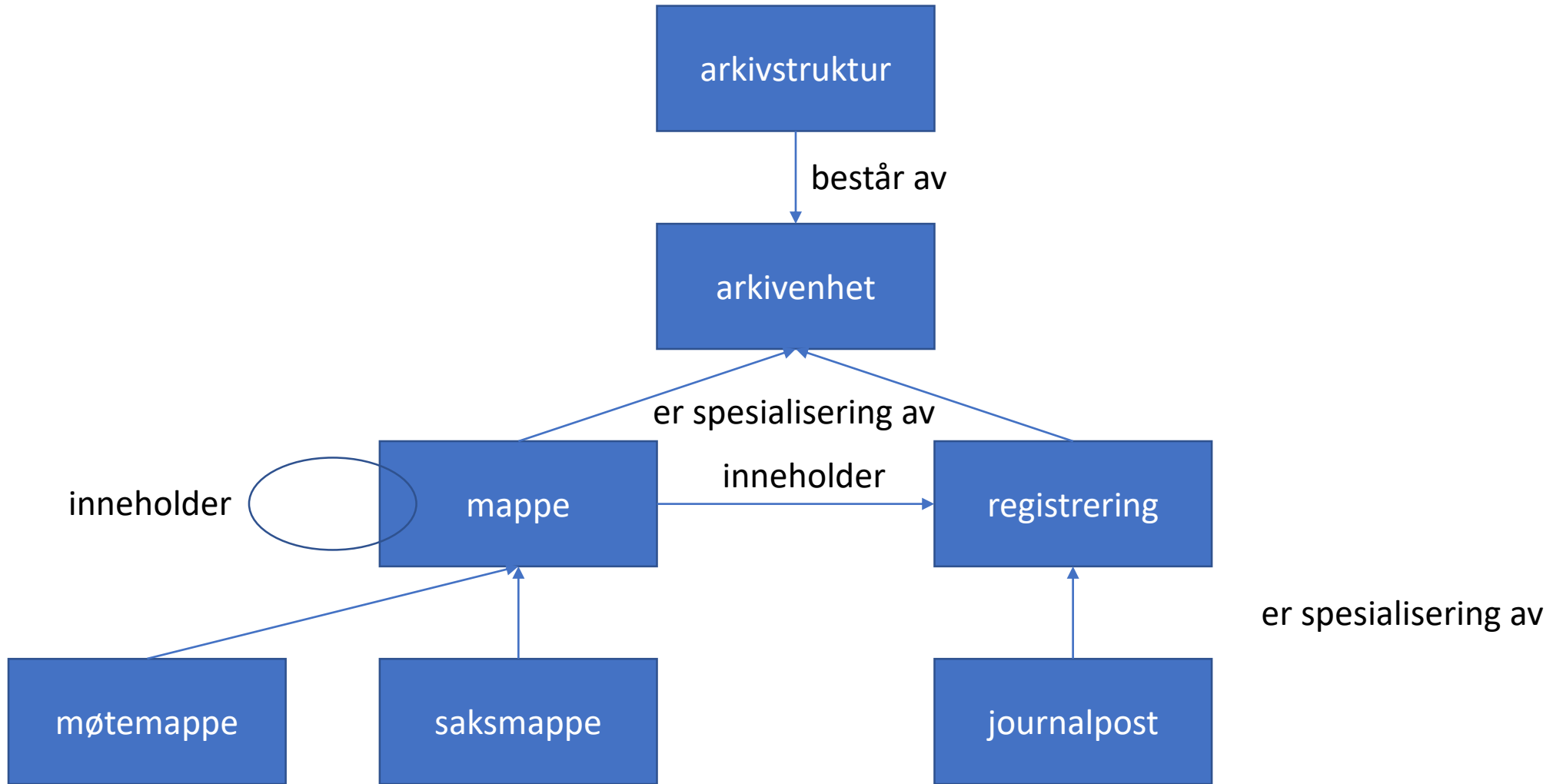
- side: måte å nummerere bilder i en skannet kilde som viser den aktuelle nummerering i kilden
- Eksempel:
 - Bildene alltid kommer i rekkefølge 1, 2, 3 osv.
 - Sider kan komme i f. eks. disse rekkefølgene:
 - i, ii, iii, iv, 1, 2
 - 1-2, 3-4, 5-6
 - 1-A, 1-B, 2-A, 2-B
 - og så videre
- Andre måter å nummerere sider i en kilde er foliering, oppslagsnummer og arknummer

Eksempler fra Noark 5

- arkivstruktur: den logiske, hierarkiske ordningen av et arkiv
- arkivenhet: det enkelte nivået i arkivstrukturen
- mappe: et nivå i arkivstrukturen, en arkivenhet. En eller flere registreringer med tilhørende arkivdokumenter som er knyttet sammen under en felles identitet
- registrering: et nivå i arkivstrukturen, en arkivenhet. Dokumentasjon av en transaksjon, også metadata til registreringen

Eksempler fra Noark 5

- journalpost: en enkelt registrering (innførsel) i en journal, dvs. opplysningene om et saksdokument med eventuelle vedlegg
- saksmappe: en spesialisering av arkivenheten mappe i arkivstrukturen. Se sak

Hva er problemet?

- Bruk av termer som benyttes i dagligtale, men med en svært annerledes definisjon, som f.eks. bosted
- Domenet er systemet, hvordan det er konstruert og fremstår for brukerne, slik at begrep som elementer, lister, poster o.l. er relevante
- Det gjelder også f.eks. Noark 5, som er fjernt fra konstruksjon, men som likevel definerer mappe som en arkivenhet som inneholder registreringer

Forkortelser

- Hva gjør vi med forkortelser som OAIS-termene SIP, AIP, DIP osv.
- arkivversjon: den samlede leveransen av data og medfølgende dokumentasjon som skal mottas av Arkivverket ved avlevering eller deponering
 - Tillatt term (no): avleveringspakke
 - Tillatt term (en): submission information package
 - Tillatt term (en): SIP